

– прискорення створення CASSINI (проект ЄС з підтримки підприємництва у космічній галузі) у сфері оборони з метою залучення нових учасників та підтримки оборонних інновацій.

Європейський інвестиційний банк має також розглянути питання щодо посилення підтримки європейської оборонної промисловості та спільних закупівель, крім поточної підтримки продукції подвійного використання.

Комісія і Верховний представник переконані, що запропоновані заходи зроблять ЄС сильнішим міжнародним партнером, також у рамках НАТО, що залишається основою колективної оборони його держав-членів.

Список використаної літератури

1. A Strategic Compass for the EU. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-eu-0_en
2. Commission contribution to European defence: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Strasbourg, 15.2.2022 COM(2022) 60 final. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/com_2022_60_1_en_act_contribution_european_defence.pdf
3. European Recapitalization Incentive Program (ERIP). URL: <https://www.state.gov/european-recapitalization-incentive-program-erip/>
4. EU steps up action to strengthen EU defence capabilities, industrial and technological base: towards an EU framework for Joint defence procurement. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3143
5. Informal meeting of the Heads of State or Government Versailles Declaration 10 and 11 March 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>
6. Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Defence Investment Gaps Analysis and Way Forward. Brussels, 18.5.2022 JOIN(2022) 24 final. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/join_2022_24_2_en_act_part1_v3_1.pdf
7. Ministers discuss EDA analysis on defence investment gaps. URL: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2022/05/17/ministers-discuss-eda-analysis-on-defence-investment-gaps>
8. Questions and Answers: Defence Investment Gaps and measures to address them. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_3144
9. Skills in the defence sector. URL: https://ec.europa.eu/defence-industry-space/eu-defence-industry/skills-defence-sector_en
10. The EU's Defence Technological and Industrial Base. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_IDA\(2020\)603483](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_IDA(2020)603483)

Олександр РУДІК

*к.політ.н., доц., доц. кафедри
історії та політичної теорії,
НТУ «Дніпровська Політехніка»*

МАТРИЦЯ ПОКАЗНИКІВ ЄС У СФЕРІ ПРАВОСУДДЯ: ВИСНОВКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ В 2022 РОЦІ

19 травня 2022 р. Європейська Комісія опублікувала Матрицю показників ЄС у сфері правосуддя за 2022 рік (далі – Матриця), в якій міститься порівняльний огляд ефективності, якості та незалежності систем правосуддя в державах-членах ЄС [8]. Це вже десяте видання, яке дає можливість довгострокового огляду того, як розвивалася ситуація в державах-членах у всіх трьох сферах ефективного правосуддя:

1. Ефективність: показники тривалості судових проваджень, частка завершених справ та кількість справ, що знаходяться на розгляді;

2. Якість: показники доступності правосуддя (такі як правова допомога та судові збори), навчання, бюджет, людські ресурси та цифровізація;

3. Незалежність: показники щодо сприйняття незалежності суддів населенням та бізнесом, а також стосовно гарантій щодо суддів та функціонування національних прокуратур [1].

Як і в попередніх випусках, у виданні 2022 р. представлені дані двох опитувань Євробарометра (січень 2022 р.) про те, як громадськість і бізнес сприймають незалежність судів у кожній державі-члені [3].

Започаткована в 2013 р., Матриця є інструментом порівняння інформації, який має на меті допомогти ЄС та його державам-членам підвищити ефективність національних систем правосуддя за допомогою надання даних про ефективність, якість та незалежність систем правосуддя в усіх державах-членах. Це один із інструментів у наборі засобів ЄС щодо верховенства права [6], який використовується Комісією для моніторингу реформ у сфері правосуддя, які здійснюються державами-членами [4].

Матриця сприяє визначенню передового практичного досвіду та потенційних недоліків у сфері правосуддя, а також демонструє тенденції функціонування національних систем правосуддя з часом. Вона надає не загальний єдиний рейтинг, а огляд того, як функціонують усі національні системи правосуддя. Цей огляд ґрунтується на різних показниках, які представляють спільний інтерес для всіх держав-членів.

Матриця не пропагує жодного конкретного типу системи правосуддя і ставить усі держави-члени в рівні умови. Якою б не була модель національної системи правосуддя – чи юридична традиція, в якій вона закріплена – своєчасність, незалежність, доступність, зокрема цінова, та зручний доступ для громадян є одними з основних ознак ефективною системи правосуддя.

Ефективні системи правосуддя на національному рівні мають важливе значення для застосування та виконання законодавства ЄС, а також для підтримки верховенства права та інших цінностей, на яких заснований ЄС (ст. 2 Договору про Європейський Союз) і які є спільними для держав-членів. Вони гарантують, що приватні особи та бізнес можуть повною мірою користуватися своїми правами, зміцнюють взаємну довіру та допомагають побудувати середовище, сприятливе для бізнесу та інвестицій у межах єдиного внутрішнього ринку ЄС. Ефективні системи правосуддя мають вирішальне значення для імплементації права ЄС, оскільки національні суди діють як суди ЄС при застосуванні законодавства Союзу.

Матриця показників ЄС у сфері правосуддя є частиною інструментарію ЄС щодо верховенства права та одним із джерел інформації для звіту про верховенство права. Як вже зазначалось, Матриця надає порівняльні дані про функціонування національних систем правосуддя, а щорічний звіт про дотримання принципу верховенства права представляє якісну оцінку значних змін, пов'язаних із верховенством права у всіх 27-ми державах-членах. Отже, Матриця та звіт про верховенство права доповнюють один одного. Так, Матрицю за 2022 р. було доопрацьовано, щоб задовольнити потребу в додатковій порівняльній інформації, необхідній для підготовки звіту про верховенство права за 2022 р. [7].

В десятому виданні Матриці розміщено 14 нових або переглянутих цифр, які розширюють розуміння європейцями:

- питань ефективності діяльності адміністративних органів у справах про конкуренцію та електронні комунікації;
- конкретних заходів щодо доступу до правосуддя вразливих груп (стосовно осіб з обмеженими можливостями та судових розглядів, що враховують інтереси дітей);
- наявності он-лайн-інформації про судову систему;
- сприйняття компаніями ефективності захисту інвестицій законом та судами, а також правових гарантій щодо рішень чи бездіяльності адміністративних органів;
- нових показників щодо можливих перевірок безпеки суддів; можливості вищих / Верховних судів за власною ініціативою приймати рішення щодо узгодженості судової

практики; гарантії, що стосуються тимчасового призначення суддів / прокурорів на політичні посади та в органи уповноважені проводити кримінальні розслідування;

– детально налаштованого індикатору щодо можливості оскарження рішення про відмову від кримінального переслідування [4].

Основні висновки Матриці є такими [8]:

1. Тенденції щодо ефективності були позитивними у більшості цивільних, комерційних та адміністративних справ на основі наявних даних з 2012 р. по 2020 р. Однак у 2020 р. дані відображають негативний вплив на ефективність у деяких державах-членах, можливо, пов'язаний з пандемією COVID-19, а тому має тимчасовий характер.

2. Щодо розгляду справ в національних органах з питань конкуренції, то 10 держав-членів повідомили, що розгляд зайняв менше 1 000 днів. Деякі держави-члени, які стикаються з питаннями ефективності судового розгляду справ щодо конкуренції, є одними з найбільш ефективних, коли йдеться про розгляд справ національними антимонопольними органами.

3. З погляду наявних механізмів підтримки людей з інвалідністю в доступі до правосуддя на рівних умовах, усі держави-члени мають принаймні деякі механізми – переважно процедурні умови або інформацію, наявну в доступних форматах.

4. Стосовно доступу до правосуддя та його впливу на довіру інвесторів, бізнес-середовище та функціонування єдиного внутрішнього ринку, Матриця відображає певні аспекти судового контролю за діями та бездіяльністю державних адміністрацій на основі конкретних бізнес-сценаріїв. Майже в усіх державах-членах компанії можуть отримувати фінансову компенсацію за шкоду, заподіяну адміністративними рішеннями або бездіяльністю органів влади, а суди можуть призупинити виконання адміністративних рішень на вимогу громадянина або бізнесу.

5. Показники цифровізації системи правосуддя залишилися незмінними, щоб забезпечити їх безперервність і порівнянність. Матриця показує, що держави-члени продовжують поліпшувати цифровізацію своїх систем правосуддя. Хоча більшість держав-членів вже використовують цифрові рішення в різних контекстах і різною мірою, за цим напрямом все ще є значні можливості для вдосконалення.

6. З 2016 р. у 17 державах-членах поліпшилося сприйняття громадськістю незалежності судової влади. Проте, починаючи з 2021 р., сприйняття громадськістю незалежності судів зменшилось у 14 державах-членах. У кількох державах-членах рівень усвідомленої незалежності судів залишається особливо низьким.

Матриця показників ЄС у сфері правосуддя за 2022 р. це перше видання, де можна посправжньому спостерігати за наслідками пандемії COVID-19. Вони можуть бути причиною певних результатів у питаннях тривалості судового розгляду, кількості справ, які знаходяться на розгляді та частки завершених справ. Проте, зазначають в ЄС, ці результати матимуть тимчасовий характер. ЄС продовжить моніторинг та оцінку короткострокових та довгострокових наслідків пандемії COVID-19 для систем правосуддя.

В Європейській Комісії зазначають, що висновки Матриці 2022 р. були враховані в оцінці кожної конкретної держави-члена, проведеної в рамках Європейського семестру 2022 р., а також в оцінці національних планів щодо стійкості та відновлення, в яких визначалися заходи щодо інвестицій та реформ, які мали фінансуватись у межах Механізму відновлення та стійкості (RRF), покликаною пом'якшити економічні та соціальні наслідки пандемії COVID-19 [5]. У 2021 р. Річна стратегія сталого зростання (яка визначає стратегічні вказівки щодо імплементації Механізму відновлення та стійкості, гарантуючи у такий спосіб, що новий порядок денний зростання будуватиметься на екологічному, цифровому та сталому відновленні) підтверджує зв'язок між ефективними системами правосуддя та станом бізнес-середовища в державах-членах. Належним чином функціонуючі та повністю незалежні системи правосуддя позитивно впливають на інвестиційні рішення та на готовність усіх суб'єктів розпочинати інвестиційні проекти.

У межах Програми правосуддя на 2021–2027 рр. ЄС виділяє понад 300 млн. євро для подальшого розвитку європейського простору правосуддя [2]. Це також сприятиме підвищенню ефективності національних систем правосуддя та зміцненню верховенства права, демократії та захисту основоположних прав, у тому числі шляхом забезпечення ефективного доступу до

правосуддя для громадян і бізнесу. Програма фінансує заходи, які охоплюють навчання суддів та інших практикуючих юристів, взаємне навчання, судову співпрацю та підвищення обізнаності.

Таким чином, Матриця показників ЄС у сфері правосуддя за 2022 рік показує різноманітну картину ефективності систем правосуддя в державах-членах. Якщо в деяких державах-членах високий рівень цифровізації системи правосуддя дозволив майже безперешкодно функціонувати судам і прокуратурі під час пандемії COVID-19, то в інших тимчасове закриття судів призвело до зниження ефективності, особливо в судах першої інстанції. Оновлений розділ Матриці, присвячений цифровізації систем правосуддя, демонструє тенденції до подальшого впровадження цифрових інструментів, які є у розпорядженні судів, прокуратури та персоналу судів. Все ще актуальними є проблеми забезпечення повної довіри громадян до правових систем усіх держав-членів. Уміщена в Матрицю інформація сприяє моніторингу, що здійснюється в рамках Європейського механізму забезпечення верховенства права, і входить до щорічного звіту Європейської Комісії про верховенство права.

Список використаної літератури

1. EU Justice Scoreboard 2022: ten years of monitoring the effectiveness of justice systems. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3146
2. Justice programme 2021 – 2027. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/justice-programme_en
3. Perceived independence of the national justice systems in the EU among general public. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2752>
4. Questions and Answers about 2022 EU Justice Scoreboard. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_3147
5. Recovery and Resilience Facility. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en
6. Rule of Law Report 2021. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ruleoflaw2021_toolbox_factsheet_en.pdf
7. Speech by Commissioner Reynders on the 2022 EU Justice Scoreboard. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_3211
8. The 2022 EU Justice Scoreboard. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM(2022) 234. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/eu_justice_scoreboard_2022.pdf

Тетяна САВОСТЕНКО

к.е.н., доц., доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, НТУ «Дніпровська Політехніка»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Безпека харчових продуктів і продовольчої сировини є однією з вирішальних складових економічної та формування продовольчої безпеки держави й визначається спроможністю країни ефективно контролювати виробництво й ввезення безпечного та якісного продовольства на загальноновизнаних у світі засадах.

Проблема відсутності ефективного державного контролю за додержанням операторами ринку харчових продуктів законодавства про якість та безпечність продукції в останні роки постає в Україні особливо гостро. Неодноразово порушувалося питання про необхідність побудови такої системи державного контролю, яка б наблизила діяльність українських товаровиробників до рівня європейських стандартів. Гарантування безпечності харчових продуктів є передумовою захищеності життєво важливих інтересів населення країни, за якої